

TILLSYNSARBETET 2012 I STOCKHOLMS SKYDDADE OMRÅDEN ENLIGT 7 KAP MILJÖBALKEN

Stockholms stad har åtta kommunalt skyddade naturområden – sju naturreservat och ett kulturresevat – i vilka miljöförvaltningen utövar tillsyn. Reservaten innehåller även tre så kallade Natura 2000-områden som utpekats enligt EU:s habitatdirektiv. Under 2011 tillkom dessutom ett interimsskydd enligt miljöbalken 7:24 för träden i Nationalstadsparken, där tillsyn har börjat att utövas under 2012. Här följer en redovisning av tillsynsarbetet 2012 i de enskilda reservaten och en bedömning av tillståndet för dem.

Objekt	Laga kraft år	Yta i hektar	Natura 2000-område, utpekad p.g.a.:
Judarskogens naturreservat	1995	95	St. vattensalamander + Fuktskog (under utveckl.)
Kyrksjölötens naturreservat	1997	50	St. vattensalamander + Sjö med kransalger + Fuktskog (under utveckl.)
Hansta naturreservat	1998	280	Ek-hassellundar
Grimsta naturreservat	2004	320	
Flatens naturreservat	2006	760	
Igelbäckens kulturresevat	2006	411	
Sätraskogens naturreservat	2006	256	
Naturreservatet Nackareservatet	2006	99	
Interimsskydd för träd i Nationalstadsparken	2011	1750	
Summa		4021	

Redovisning av tillsynsinsatser och bedömning av status

Nedan följer en övergripande sammanställning för respektive natur- eller kulturreseptat, dels med beskrivning av reservatet och förvaltningens tillsynsinsatser 2012, dels med en bedömning av bevarandestatusen 2012.

Miljöförvaltningen söker systematiskt följa upp tillståndet för de värden som reservaten avser skydda, med hänsyn till de mål som satts upp i reservatsbeslut och fastställda skötselplaner. Själva uppföljningen av denna s.k. *bevarandestatus* ligger utanför den operativa tillsynen men är till stor hjälp vid rådgivning till förvaltarna om lämpliga prioriteringar som både förebygger försämringar och överträdelser, samt gynnar friluftsliv och naturvärden.

Förvaltningen har utgått från Naturvårdsverkets handbok 2003:3 om hur reservatsbeslut inklusive bevarandemål och status bör följas upp och sökt anpassa metodiken till de resurser som för närvarande finns i staden. Med bevarandestatus för en naturtyp/livsmiljö menas summan av faktorer som påverkar livsmiljön och dess typiska arter när det gäller utbredning, struktur och funktion samt de typiska arternas långsiktiga överlevnad. Vid bedömning av bevarandestatus för rekreativa värden har områdenas status för rekreation, friluftsliv inklusive tillgänglighet, sociala och pedagogiska värden vägts in.

I bedömningen har det aktuella tillståndet för bevarandevärdena jämförts med de förhållanden som rådde då reservatet bildades. (Dock ingår inte bedömning av de kulturhistoriska värdenas tillstånd, då detta kräver en annan form av expertkompetens än miljöförvaltningens).

För bedömningen i 2012 års tillsynsrapport används följande indelning för bevarandestatusen:

- Gynnsam
- Övervägande gynnsam
- Mindre gynnsam
- Ej gynnsam

För att statusen ska bedömas som "Gynnsam" ska de värden som har varit centrala för reservatets tillkomst bedömas vara goda och långsiktigt hållbara. Ser förvaltningen en klar negativ påverkan på de centrala värdena jämfört med ursprungsläget bedöms bevarandestatusen vara "Ej gynnsam". Om påverkan eller förändringar skett i båda riktningar kan statusen vid bedömningstillfället anses antingen "Övervägande" eller "Mindre" gynnsam, beroende på vilken påverkan som dominerar. Förvaltningen arbetar fortlöpande med att utveckla bedömningsgrunderna. Bedömningen grundar sig på förvaltningens fältinspektioner under året, uppföljning av tillsynsärenden, inventeringar och utlagda provrutor. Under 2010 gjordes en undersökning där provrutor las ut för naturtypen barrskog och under 2011 undersöktes ekmiljöer på liknande sätt. I år 2012 har förvaltningen följt upp hävdgynnad flora i reservatens öppna gräsmarker, vilket presenteras i bilaga 3. Tanken är att fånga upp förändringar i tid, så att åtgärder kan sättas in vid behov.

Naturreservatet Nackareservatet i Stockholms stad

Skogslandskapet i inre delen av Tyrestakilen utgörs idag av de båda kommunala naturresevatena Nackareservatet i Stockholms stad resp. i Nacka kommun. Reservaten nyttjas för många friluftaktiviteter som närrekreation, vandring, orientering, skidåkning, skridskoåkning, fiske, cykling, svamp- och bärplockning. Lilla Sickla vid Sicklasjön är ett av de värdefullaste områdena i Stockholmdelen av Nackareservatet, både när det gäller natur och kultur. Inne i Hammarby Sjöstads bostadsområde ligger en enklav av reservatet – Sickla ekpark. Ekbacken är mycket uppskattad av invånarna som närnatur. Insektsinventeringar på platsen visar att ett flertal arter av skyddsvärda insekter trivs i ekarna.

Efterlevnad av bestämmelser

Miljöförvaltningen har under året utfört inspektioner i reservatet, enskilt och tillsammans med verksamhetsutövare, och gör bedömningen att efterlevnaden av bestämmelser 2012 generellt varit god med få undantag. Förvaltningen har dock fått in klagomål på nedskräpning och lösspringande hundar. Lösspringande hundar har varit en aktuell fråga under fler år, och har engagerat såväl miljöförvaltningen som reservatsförvaltaren. Nya hundrastområden/gårdar har tillkommit utanför reservatet (Stockholm stad), och miljöförvaltningen kommer framöver att följa upp vilken effekt det får. Enskilda tillsynsärenden under 2012 har bland annat gällt OK Ravinens cykeltävling som hållits inom Nackareservatet samt ianspråkstagande av mark för tillfällig skolgård i Sickla ekpark. Dessa ärendebesluten har också följts upp under året, med övervägande positivt resultat.

Tillsynsrådgivning och aktiviteter i Nackareservatet

Förvaltaren, Skarpnäcks stadsdelsförvaltning, har med resurser från den centrala medelreserven låtit utföra en rad skötselinsatser i reservatet under året. Miljöförvaltningen har, vid ett flertal tillfällen, medverkat vid diskussioner i fält om lämpligt skötselupplägg med anledning av detta. Åtgärderna har bland annat innefattat restaurering av ekmiljöer vid Lilla Sickla och runt Brotorp, skötsel av brynzoner och slyröjning och friställning av ek och tall utmed gångvägar. Arbetet har bedrivits på ett sätt som gynnar reservatens värden. Den ideella föreningen Lilla Sickla vänner har, i samråd med miljöförvaltningen, fortsatt den goda insatsen att röja bort gran från eklundarna vid Lilla Sickla.

Statusbedömning Nackareservatet

Bevarandestatusen för Nackareservatets naturvärden bedöms främst utifrån området som en sammanhållen regional värdekärna, med dess variation av värdefulla biotoper. Inom Stockholmsdelen bedöms bl. a. tillståndet för ekmiljöerna och strandmiljöerna men även de skogliga delarna.

Förra årets inventering av ekmiljöer visade på behovet av ökad adekvat skötsel. Årets skötelsatsningar är därför ett steg i rätt riktning. Fjolårets inventering av barrskog

indikerade en låg bevarandestatus för barrskogslevande arter p g a liten mängd död ved. Vid årets skötselinsatser har grövre stammar lämnats kvar på lämpliga ställen i reservatet så att mängden liggande död ved har ökat något, vilket är positivt. Under 2012 har miljöförvaltningen följt upp bevarandestatusen för öppna gräsmarker i reservaten. Inom Nacka lades en provyta ut. Resultatet indikerar att bevarandestatusen för hävdgynnade arter är övervägande gynnsam vad gäller artutveckling, men skötseln av gräsytorna skulle behöva ses över så att de blev mer differentierade och bedrevs med redskap anpassade till floran. Miljöförvaltningen avser att arbeta fram ett förslag till hur skötseln skulle kunna utvecklas, under 2013. Reservatet bedöms under 2012 ha en övervägande gynnsam status för de naturvetenskapliga värdena. Trenden är att statusen är under förbättring. Om de skötselåtgärder som nu utförts under året följs upp med återkommande skötsel kan områdets värden förstärkas.

Bevarandestatusen för de rekreativa värden i Stockholms del av Nackareservatet bedöms främst utifrån områdets status för närrekreation och som entré till det stora friluftsområdet. Tillgänglighet och tillstånd för sociala, estetiska och pedagogiska värden vägs in. Bevarandestatusen för 2012 bedöms vara övervägande gynnsam. Årets skötselinsatser har varit positiva för besökarnas möjlighet att nyttja reservatet fullt ut. Vissa stigsystem behöver dock fortfarande ses över vad gäller slitage.

Den sammantagna bedömningen av bevarandestatus i Nackareservatet år 2012 är "Övervägande gynnsam". Trenden är att statusen är under förbättring.

Judarskogens och Kyrksjölötens naturreservat

Judarskogen och Kyrksjölöten hör till stadens mindre naturreservat. De är mycket välbesökta och har stor betydelse både för invånarna i Bromma och i hela västra Stockholm. Närheten till tunnelbanan gör områdena lätta att nå och reservaten är tillräckligt stora och varierade för att motivera en långväga utflykt. Särskilt skol- och förskolegrupper från olika stadsdelar använder områdena i sin verksamhet.

Kyrksjölötens naturreservat är också ett viktigt närmaturområde. Skolan Nya Elementar använder regelbundet reservatet i undervisningen. Stora delar av båda reservaten är utpekade som Natura 2000-områden enligt EU:s Habitatdirektiv, vilket innebär ett internationellt åtagande.

Efterlevnad av bestämmelser

Generellt har efterlevnaden av bestämmelserna varit god i båda reservaten, förutom mindre nedskräpning.

Trafikkontoret har beviljats tillstånd för trafiksäkerhetshöjande åtgärder utmed Spångavägen, vilket berör Kyrksjölötens norra del. I villkoren för tillståndet ingår bland annat att projektera och anlägga två grodtunnlar under vägen. Under året har därför flera möten hållits kring detta. Målet är att grodtunnlarna ska kunna vara klara i slutet av 2013. Tunnlarna kommer sannolikt medföra en positiv påverkan på områdets groddjur.

I Judarskogen har idrottsförvaltningen beviljats tillstånd för att anlägga en ny grusad rasthage för hästar från ridskolan som gränsar till reservatet, på grund av skärpta djurskyddskrav från länsstyrelsen. Den nya rasthagen ska anläggas på en öppen ängsmark inom reservatet och medför att en befintlig ridstig behöver flyttas. Under året har Bromma SDF börjat förbättra reservatens gränsmarkeringar. SDF har också tagit ner riskträd på några platser och gallrat ut gran i ädellövskog.

Tillsynsrådgivning och aktiviteter i Judarskogen och Kyrksjölöten

Under 2012 har Bromma SDF sökt och beviljats extra resurser ur den centrala medelreserven för åtgärder i båda reservaten. Åtgärderna påbörjas vintern 2012. Behovet av flera av skötselåtgärderna, som t ex gallring av gran i fuktlövskogen och röjning i ekmiljöer i Judarskogen, är påtalade sedan tidigare.

Statusbedömning i Judarskogen och Kyrksjölöten

Båda naturreservaten innehåller så kallade Natura 2000-områden, vilka har ett starkt skydd av EU:s art- och habitatdirektiv. Grunden för Natura 2000 var den för några decennier sedan starka förekomsten av större vattensalamander som vanligtvis trivs i den typ av fuktlövskog som finns i de båda områdena. Men vid senare tiders inventeringar har arten inte hittats i något av områdena. År 2007 gjorde därför Länsstyrelsen följande bedömning av bevarandestatusen för större vattensalamander; *"Ej gynnsam i dagsläget, men arten har goda förutsättningar att återkolonisera om den får tillgång till lämpliga leklokaler."*

Länsstyrelsen och staden påbörjade 2009 ett projekt för att försöka återinföra arten i Judardammen igen. Våren 2009 flyttades tillfälligt 100 vuxna salamandrar, från den livskraftiga populationen i Olovslundsdammen i Bromma till Judardammen, för att dessa skulle föröka sig. Detta resulterade i ca 400 unga salamandrar senare samma sommar. Eftersom större vattensalamander blir könsmogen efter 3-5 år var det först i år, 2012, som en ny inventering på sensommaren skulle kunna visa om försöket att återinföra arten hade lyckats eller ej. Vid räkningen kunde man konstatera att resultatet var bättre än väntat med hela 332 unga individer! Den lyckade återkoloniseringen i Judardammen förbättrar möjligheterna till att Judarskogen ska kunna uppnå god bevarandestatus. Eftersom försöket har fallit mycket väl ut kan det därför inom några år bli aktuellt att pröva metoden även i Kyrksjölöten. Under året har diskussioner förts med bland annat Idrottsförvaltningen om att ytterligare utöka den grävda groddammen vid Kyrksjön innan ett sådant försök till återinförande påbörjas.

I Kyrksjölötens Natura 2000-område utgörs själva sjön av naturtypen "Kalkrikt mesotroft vatten med bentiska kransalger". Vid inventeringen 2007 täckte beståndet av kransalgen rödsträfs cirka 80% av sjöbotten och var i god kondition.

Undersökningen av barrskogsmiljöer 2010 i de båda reservaten indikerade en gynnsam bevarandestatus i Judarskogen, medan statusen var "Ej gynnsam" för Kyrksjölöten för barrskogens arter. Mängden död ved behöver ökas i Kyrksjölöten.

Förvaltningens undersökning 2011 indikerade att statusen för ekmiljöerna i Judarskogen är ”Övervägande gynnsam” medan den i Kyrksjölöten är ”Mindre gynnsam”. Förvaltaren har påbörjat åtgärder för att förbättra såväl yngre som äldre ekars vitalitet under 2012 och kommer att fortsätta under 2013.

I år, 2012, har förvaltningen följt upp bevarandestatusen för arter knutna till öppna gräsmarker i Judarskogen. Resultatet är svårbedömt p g a inventeringsförhållandena, men bedöms som övervägande gynnsamt för mer vanligt förekommande arter. De öppna fälten vid Judarängen har slagits med roterslätterbalk. För en förbättrad bevarandestatus skulle anpassade redskap behöva användas och skötseln bli mer differentierad jämfört med idag, med omväxlande träda och slätter. Miljöförvaltningen avser att arbeta fram ett förslag till hur skötseln skulle kunna utvecklas, under 2013.

De rekreativa värdena i Judarskogen och Kyrksjölöten bedöms bland annat utifrån tillgänglighet, upplevelsevärden samt möjligheten till pedagogik för besökarna. För både Judarskogen och Kyrksjölöten bedöms de rekreativa värdena 2012 ha gynnsam status. Reservaten fungerar mycket bra för friluftsliv och naturundervisning. Särskilt Judardammen har varit ett välbesökt mål för många barn. Under 2013 kommer de nya reservatsskyltarna att sättas upp, vilket ytterligare kommer att förbättra vistelsen i områdena.

Den sammantagna bedömningen av bevarandestatus år 2012 är ”Övervägande gynnsam” för både Judarskogen och Kyrksjölöten. Trenden bedöms vara stabil, men under förbättring på grund av flera påbörjade åtgärder vintern 2012/2013.

Flatens naturreservat

Flatens naturreservat, stadens största friluftsområde, är välbesökt både av närboende och mer långväga besökare. Inom området finns, utöver stora ytor med olika typer av skog, också populära målpunkter såsom Flatenbadet, flera koloniområden och lokaler för föreningsverksamhet, vilka bidrar till en hög nyttjandegrad. Många skolor i närheten använder området i undervisningen.

Efterlevnad av bestämmelser

Under 2012 har förvaltningens ekologer gjort flera tillsynsinspektioner i Flatens naturreservat. Vid inspektionerna har bland annat tidigare tillsynsärenden såsom trädfällning och olaga tippning följt upp. Förvaltningen anser att efterlevnaden av reservatets föreskrifter och bestämmelser har varit god under året, med undantag för ett några fall nedskräpning samt upplag. Miljöförvaltningen har bland annat följt upp krossverksamheten på Sköndals marker, där del av krossupplaget tangerat gränsen till reservatet, varvid åtgärd krävts. Förvaltningen har också varit behjälplig vid åtgärder för förbättrad uppmärkning av reservatgränsen mot Sköndal. Problemet med terrängkörning av motorcyklister kvarstår i östra delen av reservatet. Förnyad kontakt med polisen är planerad. Under 2012 har flera nya dispens- och tillståndsärenden behandlats som gällt t ex angående vattenprovtagning, framförande av motorbåt. Ärendena kommer

kontinuerligt att följas upp även under 2013. Några klagomål har inkommit bland annat om trädfällning och terrängkörningen inom reservatet.

Tillsynsrådgivning i Flatenreservatet

Förvaltaren, Skarpnäcks stadsdelsförvaltning, har med resurser från den centrala medelreserven låtit utföra en rad skötselinsatser i reservatet under året.

Miljöförvaltningen har, vid ett flertal tillfällen, medverkat vid diskussioner i fält om lämpligt skötselupplägg med anledning av detta. Åtgärderna har bland annat innefattat restaurering av ekmiljöer vid Ekudden och vid Listuddens koloniområde, skötsel utmed gångvägar, slåtter vid Orhems gård. Arbetet har bedrivits på ett sätt som gynnar reservatens värden.

Bedömning av status i Flatenreservatet

Statusen på reservatets naturvärden har främst bedömts utifrån områdets funktion som regional sammanhållen grön kil, samt utifrån tillståndet för värdefulla biotoper såsom skogsmark, särskilt känsliga vatten- och ädellövsmiljöer samt det öppna kulturhistoriska landskapet. Reservatets naturvärden är i stor utsträckning beroende av att spridningsvägar till omgivande naturområden upprätthålls och att reservatets värdefulla biotoper bevaras, bl. a genom lämplig skötsel. Spridningsvägen norrut för eklevande arter har försvagats i och med att en biogasanläggning anlagts mellan Flatenvägen och Tyresövägen, samt västerut Farsta med anledning av påverkan på ekmiljöerna inom Sköndals marker. Uppvuxna träd som dessa är svåra att kompensera inom rimlig tid. Hur kompensationen kommer att ske med tanke på spridningsfunktionen är därför oklart.

Förra årets inventering av ekmiljöer indikerade att ökad adekvat skötsel var nödvändig, därför är det positivt mer omfattande restaureringsåtgärder i reservatets ekmiljöer har satts igång under året. Stammar har lämnats i skogen för att öka mängden död ved vilket gynnar områdets naturvärden. Om de skötselåtgärder som utförts under året följs upp med återkommande skötsel kan områdets värden inom relativt kort tid stärkas. Naturskyddsföreningen har under året också skött en del av en öppna marken vid Ekudden.

Under 2012 har förvaltningen utfört en inventering och analys av bevarandevärdet i reservatets öppna gräsmarker. Negativa till neutrala trender kan ses för hävdgynnad flora i Flatenreservatet och statusen bedöms som mindre gynnsam. Gräsmarkerna har i stor utsträckning inte skötts de senaste åren med undantag för vissa hästhagar. I slutet av 2012 sattes dock lämpliga slåtterinsatser in vid Orhems grindstuga. För att den hävdgynnade flora som finns ska bevaras och utvecklas behöver större delar av reservatets gräsmark skötas och då på ett differentierat sätt och med anpassade redskap. Miljöförvaltningen avser att arbeta fram ett förslag till hur skötseln skulle kunna utvecklas, under 2013.

Reservatets rekreativa värden har bedömts utifrån tillgänglighet, framkomlighet samt upplevelsevärden för besökarna, med fokus på den mångfald av rekreationsmiljöer och

friluftaktiviteter som området erbjuder. Den planerade upprustningen av Flatenbadet är en positiv då området har stor potential för stockholmarnas rekreation. Stadsdelsförvaltningen har inför vintern 2012-13 beredskap för att ploga upp Flatensjön för skridskoåkning, vilka gör att Flaten kan nyttjas bättre året om. Den skötsel som bedrivits, inte minst utmed promenadstråken, ökar områdets rekreativvärden.

Den sammantagna bedömningen av bevarandestatus i Flaten år 2012 är "Mindre gynnsam". Statusen är dock under förbättring speciellt vad gäller skötselinsatser.

Sätraskogens naturreservat

Sätraskogens naturreservat är sedan länge omtyckt som både ströv- och närrekreationsområde. Tillgängligheten är god och fina gångstråk som t ex promenadvägen utmed Mälarstranden bidrar till hög nyttjandegrad. Målpunkter såsom de båda baden och campingplatsen lockar även mer långväga besökare till området. Förskolegrupper från hela Skärholmen nyttjar området i sin verksamhet.

Efterlevnad av bestämmelser i Sätraskogen

Miljöförvaltningen anser att efterlevnaden av föreskrifterna i reservatet har varit god under 2012, med några undantag. Vissa problem med nedskräpning återstår vid entréerna, förstörelse av skyltar har likaså fortsatt under året. Miljöförvaltningen har under 2012 fortsatt att ha tillsyn vid anläggandet av den nya ridanläggningen i Sätraskogen, och på plats i fält gett råd om hänsynstagande, framför allt gällande ny dragning av ridstigar. Ytterligare remisser angående tillståndsärenden som gäller Förbifart Stockholm har hanterats av förvaltningen. Miljöförvaltningen har aktivt deltagit i möten angående projekt Förbifart Stockholm med Trafikverkets för att få en samlad bedömning av påverkan på reservatet och föra att få till stånd lämpliga kompensationsåtgärder. Förvaltningen likaså lämnat remissynpunkter till mark- och miljödomstolen.

Tillsynsrådgivning och aktiviteter i Sätraskogen

Ett flertal inspektioner har utförts i fält under 2012 varav några tillsammans med förvaltaren på Skärholmens stadsdelsförvaltning. Vid rådgivningstillfällena har frågor och råd dispens- och tillståndsärenden i första hand hanterats. Förvaltaren har med resurser från den centrala medelreserven låtit utföra en rad skötselinsatser i reservatet under året. Miljöförvaltningen har vid ett flertal tillfällen, medverkat vid diskussioner i fält om lämpligt skötselupplägg i fält. Åtgärderna har bland annat innefattat restaurering av kulturmiljöer inklusive ekmiljöer vid Skärholmens gård och Tusculum, skötsel utmed

gångvägar och framför allt utmed strandpromenaden. Arbetet har bedrivits på ett sätt som gynnar reservatens värden.

Statusbedömning i Sätterskogen

Reservatets naturvärden har främst bedömts utifrån områdets funktion som regional sammanhållen grön kil, samt utifrån tillståndet för värdefulla biotoper såsom skogsmark, ädellövsmiljöer, det öppna kulturhistoriska landskapet, liksom de ekologiskt särskilt känsliga vatten- och strandmiljöerna. Resultatet av förra årets inventeringar i ekmiljöer indikerade att dessa miljöer behöver skötas på ett mer adekvat sätt och att mängden död ved behöver öka. Därför är de skötselåtgärder som förvaltaren låtit utföra under året ett steg i rätt riktning. Under 2012 har miljöförvaltningen inventerat och analyserat bevarandevärdet i reservatets öppna gräsmarker. Resultatet indikerar att bevarandestatusen för hävdgynnade arter är mindre gynnsam på grund av utebliven eller mindre lämplig skötsel och svag artutveckling. Förvaltaren har dock hållit vissa gräsmarkerna öppna genom klippning, vilket är positivt ur rekreationssynpunkt. Det finns dock hävdgynnad flora kvar i Sätterskogens gräsmarker, och om kontinuerlig skötsel sker under längre tid kommer statusen för hävdgynnade arter sannolikt att förbättras. Miljöförvaltningen avser att arbeta fram ett förslag till hur skötseln skulle kunna utvecklas, under 2013.

Förvaltningen noterar att ingreppet som den nya ridanläggningen gör i centrala delar av reservatet, ännu inte har kompensrats, vilket påverkar statusbedömningen. Bevarandestatusen för de rekreativa värdena i Sätterskogen bedöms utifrån tillgänglighet, upplevelsevärden samt pedagogik. Den skötsel som bedrivits utmed strandpromenaden och andra gångvägar under 2012 är positivt för besökarnas möjlighet att nyttja reservatet. Likaså den ökade satsningen på vinteraktiviteter så som spårning för skidåkning och promenader. Den pedagogiska verksamhet som bedrivits genom fältskolan i Skärholmen har under året skurits ned, vilket är negativt då det minskar barns möjlighet att nyttja reservatet och lära om såväl den omgivande miljön som miljö samband i stort.

Den sammantagna bedömningen av bevarandestatus i Sätterskogen 2011 är "Mindre gynnsam". Statusen är dock under förbättring.

Hansta naturreservat

Hansta hör till Järvafältet och ingår därmed i ett av Stockholmstraktens största strövområden. Reservatet har mycket skog som ansluter till naturreservat i Järfälla och Sollentuna. Södra delen gränsar till Igelbäckens kulturresevat i Stockholm. Särskilt värdefulla är ek- och hassellundarna, som utgör Natura 2000-område enligt EU:s habitatdirektiv. Det ålderdomliga jordbrukslandskapet är i det närmaste intakt med ett stort antal fornlämningar från bronsåldern och framåt.

Från bostadsområdena i Norra och Södra Järva når man lätt Hansta, och även från grannkommunernas angränsande friluftsområden. Reservatet genomkorsas av många stigar och leder och är populärt hos orienterare och vandrare. Ett antal skolor och förskolor från bostadsområdena i Akalla, Husby och Kista nyttjar området i sin verksamhet. Flera ridstall finns kring Hägerstalund.

Efterlevnad av bestämmelser i Hansta

Förvaltningen har inspekterat reservatet under 2012, både på egen hand och i sällskap med förvaltaren Trafikkontoret samt andra kontor och verksamhetsutövare. Kompensationsåtgärder för Förbifart Stockholm har diskuterats vid ett flertal möten med Trafikverket, bland annat återställande av motocrossbanan efter 2015, groddammar, inventering och synliggörande av fornlämningar samt upprustning av Hägerstalunds trädgård. I remissvar till Mark- och miljödomstolen angående tillståndsprövning för Förbifarten, har Miljö- och hälsoskyddsnämnden bland annat påtalat behovet av en samlad plan för kompensationsåtgärder för samtliga reservat, samt av en plan för att säkra livsmiljön för större vattensalamander i Stordiket i Hansta.

Motorcrossverksamheten i entréområdet har fortsatt som träningsverksamhet under året. Enligt beslut från Länsstyrelsen får verksamheten endast tillåtas fram till 2015. Hösten 2011 gav Stadsbyggnadsnämnden reservatstillstånd även för tävlingar fram till 2015, i linje med vad miljö- och hälsoskyddsnämnden tidigare beslutat vid anmälan om miljöfarlig verksamhet. Tillståndsbeslutet är fortfarande överklagat till länsstyrelsen och har ännu inte vunnit laga kraft. Spolplattan för motorcrosscyklar, som är ett villkor för tävlingsverksamhet, är ännu inte påkopplad till avloppsnätet. Klubben har därför inte kunnat anordna några tävlingar under 2012.

Under året har förvaltningen varit i kontakt med motorcrossklubben vid ett flertal tillfällen angående den stora anlagda parkeringsytan invid banan. Parkeringen är till för både reservatsbesökare och klubbens medlemmar. Parkeringen har dock varit olovligt instängslad och använd som biluppställningsplats under större delen av året. Parkeringen ska vara återställd i januari 2013.

Förutom den olovliga stängslingen och biluppställningen har efterlevnaden av föreskrifter och bestämmelser i Hansta under 2012 generellt varit god. Förvaltningen har tagit emot enstaka klagomål gällande tippning och uppställning av husvagnar.

Tillsynsrådgivning

Miljöförvaltningen har inspekterat reservatet i sällskap med förvaltaren Trafikkontoret och diskuterat stängslingen av parkeringsytan.

Statusbedömning i Hansta

Bevarandestatusen för Hanstas naturvärden bedöms som en del i ett stort sammanhängande grönområde, Järvakilen.

I Hanstareservatets inre delar bedöms statusen för naturvärdena 2012 vara fortsatt gynnsam. Förvaltningens tidigare inventering i ekmiljöer har dock visat på att ett ökat ljusinsläpp i vissa av bestånden är viktigt. De barrskogsmiljöer som inventerades 2010 visade ett tydligt gynnsamt tillstånd.

Hästbete har återupptagits. Resultatet från den återupptagna hästbetet i den öppna marken med skogsdungar norr om Hägerstalund är ännu inte undersökt. Behovet var dock stort i den igenväxande gräsmarken som inte betats på många år. I årets undersökning av bevarandestatus för arter i öppna gräsmarker har en provtransekt lagts i en av Hanstas skogsgräsmarker. Inventeringen visar på en övervägande gynnsam bevarandestatus för hävdgynnade arter av traditionell karaktär. Däremot saknades rödlistade eller Artarken-arter.

Vid miljöförvaltningens groddjursinventering 2008 påträffades bland annat den sällsynta större vattensalamandern i motocrossbanans dike och små vattensamlingar. Däremot är inte miljön för djuren helt tillfredsställande, då problem finns med igenväxning av diket och uttorkning av pölarna. Småvattnen i banan bör restaureras alternativt ersättas på ett sätt som gynnar groddjuren.

Statusen för Hanstas rekreationsvärden bedöms vara fortsatt gynnsam. Undantag är bullerstörningar vid motocrossträningen, som dock sker under begränsade tider för träning eftersom tävlingsverksamheten inte kunnat komma igång. Stadens nya infotavlor och ledmarkeringar inne i skogen har förbättrat tillgängligheten.

För att statusen ska fortsätta vara gynnsam i reservatet är det mycket viktigt att förvaltaren kan upprätthålla nivån på skötsel och investeringar.

Den sammantagna bedömningen av bevarandestatus i Hansta 2012 är ”Gynnsam”. Trenden bedöms vara stabil, men under förbättring.

Igelbäckens kulturresevat

Igelbäckens dalgång på Järvafältet är till stora delar lagskyddad av de ingående kommunerna. Reservaten är viktiga länkar i det regionala grönsambandet Järvakilen. I Stockholms del har man särskilt lyft fram de höga kulturhistoriska värdena med ett kulturresevat. Kulturresevatet erbjuder sociala mötesplatser i en lugn miljö. Fältet används av ett stort antal människor, främst närboende, skolor och daghem, som strövområde och för många olika aktiviteter. Det bevarade kulturlandskapet ger besökaren en känsla av landsbygd; betande kor, får och hästar uppskattas av många och vid Hästa Gård finns stadens enda jordbruk i drift.

Reservatet har många välanvända stigar och gång/cykelstråk och de gamla gårdarna har ett rikt utbud av aktiviteter, inte minst för barn. Igelbäcken och koloniområdena är andra populära utflyktsmål. De öppna fälten närmast bebyggelsen används för bollspel, rörelselekar och annan ytkrävande rekreation. Fältskolan vid Eggeby gård har naturpedagogisk verksamhet för barn och ungdomar. Granholmstoppen är en fin

utsiktsplats med discogolfanläggning och servering. Vid Akalla by finns bangolf och väster om Akallavägen en driving range för golfare. Generellt är tillgängligheten till området mycket god med sex tunnelbanestationer inom promenadavstånd från fältet.

Efterlevnad av reservatsbestämmelser

Kulturreseptatet berörs av en rad projekt som normalt inte brukar vara aktuella för skyddade områden. Utbyggnad av motorväg E18 längs med reservatets östra och södra gräns startade 2009. Motorvägen Förbifart Stockholm planeras gå genom reservatets västra del. Reservatsgränsen har från början anpassats till E18s nya sträckning och i reservatsbestämmelserna finns ett förbehåll för Förbifarten. Merparten av de vägrelaterade ingreppen i fältets naturmiljö kan därför ske utan prövning enligt föreskrifterna. Dock har det i byggskedet för E18 samt vid undersökningar inför Förbifarten uppstått behov av ingrepp som strider mot föreskrifterna. Mycket tillsynstid har även under 2012 lagts på att följa dessa vägprojekt och olika ärenden förknippade med dem. Efterlevnaden av bestämmelser har här generellt varit god och fortlöpande kommunikation med Trafikverket har skett under året.

Staden avser även genomföra flera andra projekt i kulturreseptatet, som till skillnad från motorvägarna kräver prövning gentemot föreskrifterna. En ny cykelväg berör Skogvaktarkärret i östra delen av reservatet, det så kallade Kymlingestråket. En delvis ny promenadväg planeras dessutom från Rinkebyterrassen till Kista, vilken berör fornåkrar. Planering av en begravningsplats i reservatets sydvästra del påbörjades 2009 och har fortsatt under 2012. Miljöförvaltningen har lagt ner mycket tid under 2012 på att delta i diskussioner om olika projekt och bistå med information om reservatsbestämmelser, naturvärden och behov av hänsyn.

Efter tillstånd 2011 har delar av reservatets grusvägar fått en beläggning i syfte att underlätta för cyklisterna. Övriga tillsynsärenden har bland annat varit misstänkt tjuvskytte av smådjur, vilket var ett problem även föregående år, olovlig trädfällning, dumpning av bilar och trädgårdsavfall. Klagomål har inkommit om bristfällig skyltning om kopplingstvång för hundar, nedfallna träd och snöröjning av gc-vägar.

Tillsynsrådgivning i Igelbäcksreservatet

Under 2012 har förvaltningen träffat förvaltarna Trafikkontoret och Stadsdelsförvaltningen, bland annat för att diskutera gränsdragningar och inriktning på skötsel av reservatet. Fältinspektioner har även skett tillsammans med Stadsmuseet. Under året har det skett en del förändringar kring Hästa gårds organisation, vilket har inneburit att en del av 2012-års inplanerade skötselåtgärder kommer att genomföras 2013 istället.

Statusbedömning för Igelbäckens kulturreseptat

För Igelbäckersseptatets samlade bevarandevärden dominerar de försämrade inslagen över förbättringarna. Bygget av trafikleden E18 som nu pågått i fyra år innebär fortsatta störningar i det södra och östra gränsområdet. Tillgängligheten till reservatet från dessa håll är begränsad. Våtmarker, fuktängar och torrbackar är exempel på värdefulla

naturmiljöer som de senaste åren påverkats av både själva vägbygget och följdverkningar av flyttad GC-väg, ledningsdragning med mera.

Andra faktorer som spelar in i bedömningen är viss igenväxning av våtmarker och ekmiljöer, vilka behöver åtgärdas. Skyltning upplevs otillräcklig av vissa besökare och problem med vandalisering, lösa hundar, tjuvjakt med mera kvarstår. Skadorna av vandaliseringen 2010 på vindskyddet och skyltarna vid Skogvaktarkärret har dock åtgärdats. Förvaltaren har under året fortsatt byta ut ytterligare 6 träbroar över Igelbäcken, vilket är positivt för rekreation.

Förvaltningens inventering av ekmiljöer i reservatet under 2011 gav resultatet "Övervägande gynnsam bevarandestatus". För att biologiskt värdefulla träd ska kunna utvecklas på sikt och "Gynnsam status" uppnås behöver förvaltaren vidta vissa skötselåtgärder i ekbestånden. Tillgången på död ved behöver säkras inför framtiden.

Årets uppföljning av bevarandestatusen för arter knutna till öppna gräsmarker visar övervägande gynnsam för hävdgynnande arter av traditionell karaktär, men mindre gynnsam för rödlistade arter. Orsaken bedöms främst vara igenväxning p g a brist på lämpligt anpassat bete samt på ett minskat markslitage. En möjlig åtgärd vore därför att kanalisera stigar och målpunkter till områden i behov av mer "tramp" eller att utveckla betet ytterligare.

Den sammantagna bedömningen av bevarandestatus i Igelbäcksreservatet 2012 är "Ej gynnsam". Trenden bedöms vara stabil.

Grimsta naturreservat

Grimstaskogen har länge använts som friluftsområde och nyttjas flitigt. Området har god tillgänglighet och fina gångstråk och ridstigar, inte minst den långa sammanhängande promenadvägen utmed Mälarstranden. De två strandbaden Kanaan och Maltesholm är mycket populära. Skolor och förskolor från närliggande bostadsområden använder reservatet i sin verksamhet. Den natursköna och orörda Hässelby holme, som kan nås med båt, ingår också i reservatet, liksom de värdefulla ekmiljöerna vid Tyska Botten.

Efterlevnad av bestämmelser i Grimsta

Tillståndsärenden har gällt bland annat ridtävling i reservatet och oklarheter angående gränser för Stugängens koloniområde samt en tendens till etablering av anläggningar utanför arrendeområdet. Klagomål från allmänheten har bland annat gällt nedskräpning, otillåten tältning och lösspringande hundar. Dessa ärenden har tagits upp med förvaltarna som har behandlat ärendena. Förutom städningsåtgärder har förvaltarna påbörjat en informationsinsats om hundregler i reservatet.

Förbifart Stockholm kommer att gå i tunnel under Grimstareservatet, men en teknikbod berör strandpromenaden och buller från den tillfälliga hamnen på Lovön kommer att beröra Grimstaskogen i viss utsträckning. Risken för påverkan på naturmiljöer p g a eventuella förändringar av grundvattennivån har av Trafikverket bedömts som liten. Miljöförvaltningen har följt ärendet under året och lämnat synpunkter till såväl mark- och

miljödomstolen som direkt till Trafikverket. Ett förbehåll i reservatsbestämmelserna innebär att kompensationsåtgärder inte kan krävas, enligt miljöbalkens 7 kap. Trafikverket har dock ställt sig positiva till åtgärder för att minimera störningarna under den långa byggtiden. Hittills finns förslag på att höja upplevelsevärdena längs stranden och på förstärkande åtgärder för lövträdsbestånd i reservatet. Förvaltningen kommer även fortsättningsvis att delta i möten och bevaka frågan inom tillsynsarbetet.

Tillsynsrådgivning

Fältinspektioner har skett i sällskap med förvaltare i båda delarna av Grimstareservatet. Reservatsförvaltarna har under 2012 fått medel för skötselinsatser i reservatet, vilket utmynnat i en rad av åtgärder. Exempel på åtgärder är restaurering av Jan Pers udde, naturvårdsinsatser vid Grimsta gärde och Maltesholmsstråket samt ut med strandpromenaden. Vidare har vassröjning vid Råcksta träsk utförts för att öka variationen av livsmiljöer. Rådgivning från miljöförvaltningen i fält har bland annat givits angående skötsel utmed strandpromenaden samt inför skötsel av ekmiljöer.

Bedömning av status i Grimsta

Bevarandestatusen har bedömts utifrån områdets funktion i stadens och regionens grönstruktur. Värdefulla biotoper som barrskog, ädellövskog, strandmiljöer och öppna kulturmarker följs upp. Vid förvaltningens inventering av öppna gräsmarker 2012 bedömdes statusen för Grimstas gräsmarker vara gynnsam. Ny slåtter vid Kanaanbadet har gynnat floran, och fortsatt årlig slåtter på Grimsta Gärde och Kanaanängen upprätthåller floran där. I områdets ekmiljöer, som uppvisade god status i förra årets inventeringar, har skötsel även bedrivits 2012. Även övriga skötselåtgärder tex vid Råcksta träsk som nämns ovan bidrar till att stärka reservatets värden. För att upprätthålla den gynnsamma statusen är det viktigt att det finns förutsättning att bedriva kontinuerlig skötsel av så gräsmarker som av övrig skötselgynnad natur.

Satsningar på motionsspår och gångvägar, slyröjning utmed gångstråk, har ökat friluftsvärdet och aktiviteter för allmänheten har hållits vid badstränderna. Fler satsningar, så som skräpbehållare, skyltning mm är också på gång i reservatet.

Effekten av tidigare exploatering i samma kärnområdet utanför reservatsgränsen, som ledde till en biotopförlust som sannolikt missgynnat skogslevande arter, har inte kompensats för. Denna biotopförlust är svår att ersätta, varvid detta påverkar statusen negativt.

Den sammantagna bedömningen av bevarandestatus i Grimsta 2012 är ” Övervägande gynnsam”. Trenden för statusen är stabil till under förbättring.

Tillsyn av interimistiskt skydd i Nationalstadsparken 2012

Under året har miljöförvaltningen följt upp beslut om tillstånd om trädfällning samt fört diskussioner med stadsbyggnadskontoret angående informationsinsatser. Ett ärende behandlats där trädfällning har skett utan tillstånd vilket kommer att leda till åtalsanmälan.